అమ్మకాని అమ్మ

"శ్రీసీతాపతి రత్నావతిని ఉంచుకున్నాడు తెలుసా?!"

బస్‌స్టాండ్ వదిలి, యిల్లు చేరేలోపున కనీసం పదిమందైనా పని కట్టుకొని నన్నాపి, ఈ విషయం అడిగినట్లే అడిగి తెలియజేశారు. వాళ్ళంత ఉబలాటంగా, తహతహలాడుతూ నాకు చెప్పటానికి కారణం సీతాపతీ, నేనూ చిన్నతనం నుంచీ స్నేహితులమవటమే. సామాన్లు ముందుగా మోసుకుపోయిన వెంకటస్వామి ద్వారా నా రాక సంగతి తెలిసిన శ్రీమతి, నేను యింట్లో అడుగు పెట్టేసరికి, ముందు వరండాలో కాలు కాలిన పిల్లిలా

పచార్లుచేస్తోంది. నన్ను చూస్తూనే కళ్లింతగా చేసుకొని, "ఏమండీ, ఈమాట విన్నారూ..?" అని మొదలుపెట్టింది.

"విన్నాను కానీ, ముందు స్నానానికి ఏర్పాట్లు చెయ్యి!" అన్నాను, మా ఆవిడ పురాణాన్ని మరి ముందుకు సాగదీయకుండా. ఉత్సాహమంతా బుడగలా పేలిపోయి, బేలగా నిల్చున్న శ్రీమతిని చూసి నాకు జాలేసింది.

భోజనం చేస్తున్నప్పుడు, ప్లేటు ఫిరాయించి నాచేత విపరీతంగా బతిమాలించుకొని, శ్రీమతి చెప్పిన వివరాలేమీ ఎక్కువ లేవు. వారం రోజుల క్రితమే సీతాపతి ఈ పని చేశాడట. నాకు వెంటనే ఉత్తరం రాయాలనుకొందిటగాని నేను త్వరలోనే వచ్చేస్తాను కదా అని, ఆ ప్రయత్నం విరమించుకొందట. రెండు రోజుల క్రితం, సీతాపతి మా యింటికి వచ్చి, నేనెప్పుడొచ్చేదీ కనుక్కొని వెళ్ళాడట.

భోజనం ముగించి, పడక కుర్చీలో నడుం వాల్చి, మగతగా కళ్ళు మూశాను. ఏవో ఆలోచనలు, గతించిన స్మృతులు మనసును ముసురుకోసాగాయి.

ముండల్ని ఉంచుకోవడం మా ఊళ్ళో కొత్తేమీ కాదు. ఇంట్లో రంభల్లాంటి పెళ్ళాలున్నా, ఎవర్నో తమ ప్రాపకంలో ఉంచుకోకపోతే తమకి నామర్దా అనుకొనేవాళ్ళూ - 'మా తాత ముత్తాతల దగ్గర్నించీ మా వంశంలో ముండ నుంచుకోనివాడు లేడు తెలుసా?' అని గర్వంగా చెప్పుకొనేవాళ్ళూ - మా ఊళ్ళో చాలా మంది ఉన్నారు. ఆస్తులమ్ముకొని సన్యాసులైన వాళ్ళు, రోగాలతో వళ్ళు కుళ్ళిపోయి ఆత్మహత్యలు చేసుకొన్నవాళ్ళూ, ఈ వ్యవహారాల్లో తగాదాలు వచ్చి హత్యలు చేసిన వాళ్ళూ, మా ఊరి చరిత్రలో చాలా మంది ఉన్నారు.

అయితే పెళ్ళాం చచ్చిపోయిన పాతిక సంవత్సరాలకి, కూతురు కాపురానికి వెళ్ళిన రెండేళ్ల తర్వాత - సీతాపతి యిటువంటి పని చేశాడంటే, అది నాకాశ్చర్యకరమైన విషయంగానే తోచింది!

వీధి బడిలో ఒకటో తరగతి నుంచి, కాలేజీలో బి.ఏ. వరకు సీతాపతీ, నేనూ కలిసి చదువుకున్నాం. క్లాసులు ఎగ్గొట్టి సినిమాలు చూసినా, రహస్యంగా మా తోటలో సిగరెట్లు కాల్చినా, ఏలేరులో ఈతలు కొట్టినా, ఇద్దరమూ కలిసే చేసేవాళ్లం. అయితే సీతాపతిలో చొరవ కాస్త ఎక్కువేనని చెప్పుకోవాలి. అతనికున్నంత తెగింపు నాలో ఉండేది కాదు.

పెద్దలు సంపాదించిన భూములు అంతో యింతో ఉండడం వల్ల, మేం యిద్దరం కూడా, మరి పై చదువులకి వెళ్లకుండా, వ్యవసాయంలో దిగిపోయాం. సీతాపతి జీవితంలోకి కొన్ని సమస్యలు తొంగిచూశాయి. ఆ సమస్యల మీద బుట్ట బోర్లిస్తే, సీతాపతి జీవితం చాలా హాయిగానే గడిచిపోయి ఉండేది. అయితే సీతాపతి ఆ సమస్యల్ని మరింత కఠినతరం చేసుకొని, పరిష్కారం కావించాడు. మా బి.ఏ. పరీక్షా ఫలితాలు వచ్చిన రోజుల్లోనే, సీతాపతి చెల్లెలు రాధ పెళ్ళయింది. పెళ్లయిన పది రోజులకే రాధ భర్త గుండె ఆగి చనిపోవడం, వాళ్ల కుటుంబానికి పెద్ద గొడ్డలిపెట్టే అయింది. ఓ నెల రోజుల

పాటు సీతాపతి పిచ్చివాడై పోయాడు.

ఓ రోజు సాయంత్రం నేను పొలంలో ఉండగా, సీతాపతి హుషారుగా నా దగ్గరకొచ్చాడు. సీతాపతి కళ్లు, కొత్త కాంతిని పుంజుకున్నాయి. నా పక్కనే ఎండుగడ్డి మీద కూలబడి, సిగరెట్ ముట్టించి అన్నాడు."ఒరేయ్, ఇవ్వాళ ఇంట్లో చాలా పెద్ద గొడవే జరిగిందనుకో. అయితా అంతిమ విజయం నాదే!" సీతాపతి ఏ విషయం గురించి రాద్ధాంతం చేశాడో, ఊహించుకోగల్గాను. అయితే సీతాపతి నోటమ్మటే విందామని, మౌనంగా ఉండిపోయి, చెప్పమన్నట్లుగా చూశాను. ఆది నుంచీ సమాజంలో స్త్రీకి జరుగుతున్న అన్యాయాల్ని గురించి అరగంటసేపు ఉపన్యాసం దంచి, చివరకు, రాధకి మళ్ళీ పెళ్లి చెయ్యడానికి తను కంకణం కట్టుకొన్నట్లు చెప్పాడు. సీతాపతిని పరీక్షగా చూస్తూ అడిగాను- "సరే నీ తల్లిదండ్రుల్ని ఒప్పించగలిగావు కాని లోకానికి సమర్థించి చెప్పగల ధైర్యం ఉందా నీకు?"

"ఇంట గెలిచాను కదా, బయట గెలవడానికి నీలాంటి స్నేహితుల అండదండలు కావాలి. నువ్వంటున్న లోకంలో ముందరగా మనం కలుసుకోవలిసింది, రాధ అత్తమామల్ని. రేపు నేను కాకినాడ వెడ్తున్నాను. నువ్వు కూడా నాతో రావాలి!"

నేను కొంచెం యిబ్బందిగా చూస్తూ అన్నాను- "నేను మీ అంతరంగిక విషయాల్లో కలుగజేసుకొంటే అంత బావుండదనుకొంటాను."

సీతాపతి గట్టిగా నవ్వసాగాడు. నేను తెల్లబోతూ చూశాను. "ఒరేయ్, అందరూ నీలాగే ఉంటే, నువ్వనే ఈ లోకం ఉండేది కాదు. రాధకి రెండో పెళ్ళి మా అంతరంగిక విషయమైతే, లోకం మమ్మల్ని వేలెత్తి ఎందుకు చూపాలి? ఒకరి విషయాల్లో జోక్యం కలుగజేసుకోవడానికి సమాజానికి హక్కు ఉన్నపుడు వాళ్లు కష్టాల్లో ఉన్నప్పుడు సహాయం చేసే యిది కూడా సమాజానికి ఉండాలి. లేనినాడు ఆ సమాజం కుళ్ళిపోయిందనే చెప్పుకోవాలి. కబుర్లు కట్టిపెట్టి, రేపు నాతో రావడానికి సిద్ధంగా ఉండు!" సీతాపతి మాటలకు జవాబు లేదు. నేనన్న మాటలతోటే, నా నోరు మూయించాడు.

"ఆ పద్ధతిలో, నేనొక్కణ్ణే మీ రాధ అత్తారింటికి వెళ్ళి, మీ ఉద్దేశ్యాన్ని వాళ్ల చెవిన పడేస్తే బావుంటుందేమో? తర్వాత మీరు వివరంగా మాట్లాడుకోవచ్చు." నా అంగీకారాన్ని మరోలా తెలియజేశాను.

సీతాపతి ఒక్క క్షణం మౌనంగా ఉండి తర్వాత అన్నాడు. "నువ్వు చాలా మెతక మనిషివి. వాళ్ళేమైనా మాటలంటే అనవసరంగా మధ్య నువ్వు పడవలసి వస్తుంది. మనిద్దరం వెళ్దాం. నువ్వేమీ మాట్లాడనఖ్ఖర్లేదు. ఊరికే నాపక్కనుండు,నాకంతే చాలు."

ఇద్దరమూ, లేచి పొలం గట్టమ్మట బయలుదేరాం. దారిలో అన్నాను - "ఒరేయ్, రాధకి మళ్ళీ పెళ్లి చేద్దామనుకొంటున్నారు కదా. పెళ్ళికొడుకులు దొరకడం చాలా కష్టమవుతుందనుకొంటాను."

చేతిలో ఉన్న సిగరెట్ పొలంలోకి విసిరేస్తూ, "మీ మామయ్య కూతురు శ్యామలతో నీ పెళ్ళి కనక నిశ్చయం అవకపోతే నాకా కష్టముండేది కాదు!" అన్నాడు. నేను

ఒక్కసారిగా ఉలిక్కిపడ్డాను. నా అంతరాంతరాల్లో నా అసహాయత వల్లా, పిరికితనం వల్లా అణగారిపోయిన భావన - అప్రయత్నంగా మాటల రూపంలో బయటకు వచ్చేసింది. "శ్యామల పుట్టి ఉండకపోతే, ఇప్పుడేం ఖర్మ! మీ రాధ మెళ్లో మొదట్లోనే, నేను తాళి కట్టేవాణ్ణేమో!" సీతాపతి ఆగాడు. జబ్బ పట్టుకొని నన్ను తన వైపు తిప్పుకొని అన్నాడు. "అవున్రా, రాధ నిజంగా దురదృష్టవంతురాలు. దానిక్కారణం, నీ కాళ్ళకు బంధం వేసిన మేనరికమూ - ఆ బంధాన్ని తెంచుకోలేని నీ అసహాయతానూ. అయినా, ఛ! ఛ! యివి నేననవలసిన మాటలు కావు. శ్యామల అదృష్టానికి నేను సంతోషిస్తున్నాను." సీతాపతి గొంతు పూడుకుపోయింది.

ఆ మర్నాడుదయం నేనూ, సీతాపతీ కాకినాడ వెళ్ళాం. మేం వెళ్ళేసరికి రాఘవయ్య గారింట్లోనే ఉన్నాడు. పలకరింపులూ అవీ అయిన తర్వాత, సీతాపతి అసలు విషయాన్ని నెమ్మదిగా కదలేశాడు.

"మావగారూ, మా రాధకి మళ్ళీ పెళ్ళి చేద్దామనుకొంటున్నాము."

నడవ గుమ్మం దగ్గర నిల్చున్న శారదాంబగారు విరుచుకుపడింది. "సిగ్గు లేకపోతే సరి! యింట్లో అడుగు పెడ్తూనే నిండు ప్రాణాన్ని తీసింది. తగుదునమ్మా అని మళ్ళీ పెళ్ళికి తయారవుతోంది. ఇలా ఎంతమంది ప్రాణాల్ని తీస్తారు మీరు? అయిన వాళ్ళందరిలోనూ మాకు తలవంపులు తీసుకురావాలనా?"

ఆవిడ వాలకం చూసి నాకు నిజంగానే భయమేసింది. సీతాపతి అన్నట్లు, నేనైతే తిరిగి సమాధానం చెప్పలేకపోయేవాణ్ణి. సీతాపతి మొహం కోపంతో ఎర్రగా కందిపోయింది. శారదాంబగారితో కాకుండా, రాఘవయ్యగారితో అన్నాడు. "చూడండిరాఘవయ్య గారూ, మా రాధని ఆడిపోసుకోవడం ఏమంత సమంజసమైన మాట కాదు. గుండెజబ్బు ఉన్న మీ కొడుక్కి అసలు పెళ్ళి మాట తలపెట్టకుండా ఉండవల్సింది పోయి, ఆ విషయాన్ని దాచిపెట్టి, దారుణంగా ఓ స్త్రీ జీవితాన్ని నాశనం చేశారు మీరు! అయిన కాడికి పది వేలూ కట్నం పుచ్చుకొని, మీరు మా రాధకిచ్చిందేమిటి? మూడు రోజుల జీవితమూ - పదికాలాల పాటు వైధవ్యమూను! మనమందరమూ బలహీనతలున్న మామూలు మానవులం. ఆ బలహీనతల వల్ల వయసులో ఉన్న మా రాధ దారి తప్పి, మీకూ, మాకూ తలవంపులు తెచ్చేకన్నా, ఆ అవకాశం రాకుండా రాధకి మళ్ళీ పెళ్ళి చేస్తే, అన్ని విధాలా బావుంటుంది." సీతాపతి చాలా బలంగా అన్న మాటలకి శారదాంబగారు నోరెత్తలేకపోయింది. రాఘవయ్యగారు తేరుకొని అన్నాడు, పేలవంగా- "కొడుకులు పెళ్ళిళ్ళు చేసుకొని సుఖంగా ఉండాలని ఏ తల్లిదండ్రులకుండదు?"

"మీరన్న మాట నిజమే. అదే మాట ఆడపిల్లని కన్నవాళ్ళక్కూడా వర్తించదా మరి? అయినా ఏ క్షణాన్నైనా ఆరిపోయే దీపాన్ని, జీవితాంతం మరొకరికి ఆసరాగా యివ్వబూనడం చాలా అన్యాయమంటాను. ఎవరికీ ఏ విధమైన యిబ్బందీ కలగకుండా, తాత్కాలికమైన అవసరాలు తీర్చుకోవడానికి, లోకాన్ని ఖాతరుచెయ్యకుండా నెట్టుకుపోవడానికి, మగవాళ్ళకి చాలా సదుపాయాలూ, మార్గాలూ ఉన్నప్పుడు - గుండె జబ్బు కల మీ కొడుక్కి పెళ్ళి

అనవసరమే అంటాను. అన్నీ తెలిసి మీరు మరొకరి గొంతుక కోశారు!'' కుండబద్దలు కొట్టినట్లుగా సీతాపతి అన్న మాటలకు, నేనే అచేతనుడై పోయాను. రాఘవయ్యగారు మాట్లాడలేదు.

'రెండో పెళ్ళి చేసుకోవడానికి ఎవరు వస్తారయ్యా ముందుకు?!'' శారదాంబగారు అక్కసుగా అంది. సీతాపతి చివరి బాణం విసిరాడు.

''రాధ అన్నివిధాలా సర్వ స్వతంత్రురాలు. తన జీవితాన్ని తన యిష్టానిష్టాల కనుగుణంగా గడుపుకోవడానికి ఏ విధమైన లోటూ ఉండదనుకొంటాను. ఎందుకంటే, మీ పిత్రార్జితమైన ఆస్తిలో రాధ భర్త వాటా పాతిక ఎకరాల వరకూ వస్తుందనుకొంటాను. పది వేలకి గుండెజబ్బు మనిషి దొరకగా లేందీ, పాతిక ఎకరాలకు కనీసం కుంటివాడైనా దొరక్కపోడా!''

శారదాంబగారు తెల్లబోయింది. అక్కడ ఉండలేక లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. రాఘవయ్యగారు యిబ్బందిగా మొహం పెట్టాడు.

మళ్ళీ సీతాపతే అన్నాడు - ''మావగారూ, మిమ్మల్ని బెదిరించాలని నా ఉద్దేశ్యం కాదు. మీ ఆస్తి మీద మమకారం మాకసలే లేదు. మాక్కావల్సిందల్లా, మీ అంగీకారం మాత్రమే. మీ అంగీకారం ఉందని తెలిస్తే, మన రెండు కుటుంబాలకీ చాలా గౌరవంగా ఉంటుంది.''

డబ్బు పేరు ఎత్తేసరికి, మనుషుల్లో వచ్చే మార్పుని మొదటిసారిగా ఆ రోజు గుర్తించగలిగాను. ''సరే, మీ యిష్టప్రకారమే కానీయండి. రాధకి ఎంత కట్నం యివ్వవలసి వస్తుందో నాకు తెలియజేయండి. ఆ డబ్బు నేనే యిచ్చుకొంటాను'' అని రాఘవయ్యగారు లోపలికి వెళ్లిపోయారు. ఆ హఠాత్పరిణామానికి మేమిద్దరమూ కూడా తట్టుకోలేకపోయాం!

అయితే రాధకి వరుణ్ణి వెదకడంలో, సీతాపతీ, వాడితోపాటు నేనూ చాలా కష్టపడవలసి వచ్చింది. ఓ ఏడాది శ్రమపడ్డ తర్వాత, అభ్యుదయ భావాలు గల ఓ డాక్టరుతో రాధ వివాహం జరిగిపోయింది. రాఘవయ్య దగ్గరుండి వివాహం చేయించి, నలుగురి చేతా 'ఓహో' అనిపించుకొన్నాడు. తన భూమిని పైకి పోకుండా కాపాడుకొన్నాడు. సీతాపతి శ్రమని ఎవరూ గుర్తించలేదు. అందుకతను బాధపడలేదు. రాధ జీవితం బాగు పడింది. దానికే సీతాపతి చాలా సంతోషించాడు.

మరో ఏడాదిలో మేం కూడా జీవితాల్లో సర్దుకొన్నాం. సీతాపతి అదృష్టం ఎందుకనో వక్రగతి పట్టింది. రెండేళ్ళ పిల్లని ఇంట్లో ఉంచి, పేరంటానికి వెళ్లి తిరిగి వస్తున్న సీతాపతి భార్య, ప్రమాదవశాత్తూ లారీ కింద పడి ఈ లోకం విడిచిపెట్టడంతో, సీతాపతి నిజంగా క్రుంగిపోయాడు. ఓ ఆర్నెల్ల పాటు సీతాపతి బయటకు రాలేదు. తర్వాత తర్వాత నెమ్మదిగా నిలదొక్కుకొని, మామూలు మనిషిగా తయారయినా, చాలా నిర్లిప్తంగా కాలం గడిపేయసాగాడు. కొంతకాలం వ్యవధి యిచ్చి, మేం అందరం సీతాపతిని మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోమని ఎంతగానో బలవంతం చేశాం. సీతాపతి మొండికెత్తి కూర్చున్నాడు. ''నా జీవితంలో అదృష్టమనేది లేదు. నా కూతురికి సవతి తల్లిని తీసుకురాలేను. అటు

అమ్మమ్మా, యిటు నాయనమ్మా ఉన్నంత కాలం, గౌరికి ఆడదిక్కూ, పాలనా ఉండవన్న బెంగ నాకు లేదు. ఇంక నా జీవితమంటారా? నాకు లభించిన అనుభవం చాలు!''

అప్పటికీ మధ్య మధ్యలో సీతాపతిని విసిగించడం మానుకోలేదు, కొంతమంది కావలసిన వాళ్ళు.

ఉన్నట్టుండి ఓ రోజు సీతాపతి ఎవరితోనూ చెప్పకుండా, ఆపరేషన్ చేయించుకొన్నాడు. నాకు కబురంది చూడ్డానికి వెళ్ళాను. సీతాపతి నవ్వుతూ అన్నాడు - ''ఈవిధమైన పిచ్చి తుగ్లక్ పని ఎందుకు చేశానా అని నువ్వు ఆశ్చర్యపడవచ్చును. ప్రతి రోజూ మీరందరూ బలవంతపెడ్తూంటే, నా నిర్ణయం సడలిపోతుందేమోనన్న భయం వేసింది. ఇప్పుడు నా జీవితంలో ఏ స్త్రీ ప్రవేశించినా గొడ్రాలిగానే ఉండిపోవలసి వస్తుంది! ఇంకెవర్రా, నన్ను పెళ్ళి చేసుకొనేది?!'' సీతాపతి మా అందరి ప్రయత్నాల్ని ఒక్క గొడ్డలిపెట్టుతో నరికి పారేశాడు. సీతాపతి జీవితాన్ని మా సారధ్యంతో మలుపు తిప్పలేమని ఆ రోజున తెలిసి రావడంతో, మేమెవ్వరమూ మరి సీతాపతి పెళ్ళి ప్రసక్తి తీసుకురాలేదు.

కాలగర్భంలో మృత్యువుకు దగ్గరగా ఎన్నో మెట్లు ఎక్కిన తర్వాత, సీతాపతి అనుకోని విధంగా ఈ పని ఎందుకు చేశాడో ఊహించలేకపోయాను. గౌరికి పెళ్ళయి అప్పుడే రెండేళ్ళయింది. ఒక కుర్రాడు కూడాను.

నా ఆలోచనలకి భంగం కలిగిస్తూ శ్యామల తట్టి లేపింది. శ్యామల వెనకనే ఉన్న గౌరినీ, ఆమె భర్త శ్రీనివాసునీ చూడ్డంతో, సీతాపతి చేసిన ఘనకార్యం పెద్ద అలజడే కలిగించిందని ఊహించుకోగలిగాను. నవ్వు తెచ్చుకొంటూ, ''రావోయ్ అల్లుడూ, రా. ఏమమ్మా గౌరీ ఎప్పుడు వచ్చావు? పిల్లవాడేడీ?'' అన్నాను.

''మీరు వచ్చారని తెలిసి ఇప్పుడే వచ్చాం బాబాయ్. పిల్లవాణ్ణి తీసుకురాలేదు. చూశారా, మీ స్నేహితుడెంత పని చేశాడో?'' గౌరి ఆగింది. శ్రీనివాసు మొదలుపెట్టాడు. ''మావగారు చేసిన పనికి అభ్యంతరం చెప్పడానికి మాకేం హక్కుంది కనక? కానీ, మా మావగారు గోపాలకృష్ణుడయ్యాడట! ఇన్నేళ్ళూ ఊరుకొని ఇప్పుడిదేం బుద్ధీ?'' అని, ''అయిన వాళ్ళూ, కానివాళ్ళూ దెప్పిపొడుస్తుంటూ చాలా సిగ్గుగానూ, అవమానంగానూ, ఉంటోంది. ఇటు ఇంట్లో చూస్తే, మా అమ్మ అస్తమానూ గౌరిని దెప్పిపొడుస్తోంది. గౌరి బాధని నేను చూడలేక పోతున్నాను.''

గౌరి యెడల శ్రీనివాసుకున్న ప్రేమను గుర్తించి, నేను మనసులో సంతోషించాను.

''అవును బాబాయ్. ఈ ఘనకార్యం చేసిన మరుసటి రోజునే కొన్ని కాకులు పనికట్టుకొని మా ఊరు వచ్చి చెప్పి వెళ్ళిన మరుక్షణం నుంచీ, అత్తయ్య ధోరణి మారిపోయింది. నాన్న తన సుఖం చూసుకొన్నాడే కాని, నా సంగతి ఆలోచించలేదు.''

గౌరి అన్న మాటలకు నాకు ఒక్కసారిగా కోపం వచ్చింది. కాస్త కటువుగానే అన్నాను. ''చూడమ్మా గౌరీ, నువ్వనవలసిన మాటలేనా యివి? నీ కోసం మీ నాన్న ఎంత త్యాగం చేశాడో నీకు తెలుసుండే యిలా అనడం భావ్యం కాదు. ఏమోయ్ శ్రీనివాసూ, ఎవరో ఏవో మాటలన్నారని, ఈ కాలపు యువకుడవై యుండీ బాధపడటం చేతకానితనమే

అవుతుంది. ఓ నవ్వు నవ్వేసి 'ఆ ఊరి వాళ్ళకది అనవాయితీ' అంటే వదిలిపోలా? విషయాన్ని మనసుకి పట్టించుకొని ఏం ప్రయోజనం? మీ అమ్మగారికి నచ్చజెప్పవలసిన బాధ్యత నీదే.''

సీతాపతిని ఈ విధంగా సమర్థిస్తానని వాళ్ళనుకోలేదు. బిక్కమొహం వేసిన గౌరిని చూసి జాలి వేసింది. వాళ్లిద్దరూ మౌనంగా ఉండిపోయారు. నిశ్శబ్దాన్ని భంగపరుస్తూ నేనే అడిగాను. "మీ నాన్న యింట్లో ఉన్నాడా?''

"తోటలో ఇంట్లో, ఆవిడగారితో పాటు ఉంటున్నాడు. నిన్న సాయంకాలం మేం వచ్చిన తర్వాత, కబురంపినా రాలేదు!'' అన్నది గౌరి. ఆ మాటల్లో ఉడుకుబోతుతనం కొట్టవచ్చినట్లు కనబడింది. పుట్టింటి తరపున, తనకు నా అన్నవాళ్ళెవరూ లేరన్న బాధ గోచరించింది.

"సరే మిమ్మల్ని నిరుత్సాహపరచడమెందుకు? వెంకటస్వామిని బండి తీసుకురమ్మని చెప్తాను. మనందరం, అక్కడికే వెళ్దాం. మీ నాన్న ఏమంటాడో చూద్దాం?'' అన్నాను, కుర్చీలోంచి లేస్తూ.

దారిలో నా ఆలోచన రత్నావతి మీదకు మళ్ళింది. ఓ పదిహేనేళ్లపాటు మా చుట్టుపక్కల ఉన్న అన్ని నాటకాల కంపెనీలకీ రత్నావతే హీరోయిన్ అనీ, వయసులో ఉన్నప్పుడు రత్నావతి కోసం కనీసం యిరవై మందైనా బుర్రలు బద్దలుకొట్టుకొన్నారనీ చెబ్తే, ఆమె అందాన్ని వేరే వర్ణించనవసరం లేదనుకొంటాను.

మమ్మల్ని చూస్తూనే, మామిడిచెట్టు కింద పడక్కుర్చీలో విశ్రాంతి తీసుకుంటున్న సీతాపతి ఒక్కసారిగా కంగారుపడిపోయాడు. పక్కనే తుంగ చాప మీద కూర్చున్న రత్నావతి లేచి నిల్చుని, బెదురు బెదురుగా చూడసాగింది. పసుపు రాసుకొని స్నానం చేసిన ఛాయలు, నుదుట రూపాయ కాసంత కుంకుమ బొట్టు, కంజీవరం పట్టు చీర - అపర లక్ష్మీదేవిలా ఉన్న రత్నావతిని చూడగానే, నా కళ్ళను నేను నమ్మలేకపోయాను. ఆమె కళ్ళలో ఓ రకమైన ఆవేదన కొట్టవచ్చినట్లు కనబడ్తోంది.

సీతాపతి తేరుకొని నవ్వుతూ అన్నాడు - "ఏరా, వీళ్ళిద్దర్నీ తీసుకొని దండయాత్రకి వచ్చినట్లున్నావ్? ఏమోయ్. శ్రీనివాసూ, మీ యింట్లో అందరూ కులాసానా? ఏం గౌరీ అలా చూస్తున్నావు? యిదుగో నేను ఉంచుకున్న మీ అమ్మ!'' యిబ్బంది కలిగించే ఆ సమయంలో కూడా, సీతాపతి నవ్వుతూ మాట్లాడటం చూసి, నేను కొంత విస్మయం పొందాను.

"రామ్మా గౌరీ, యిలా కూర్చో. పేరుకు తగ్గట్లు, గౌరీదేవిలాగే ఉన్నావమ్మా! మనవణ్ణి తీసుకురాలేదేం!'' రత్నావతి చొరవ తీసుకొని, మంత్రముగ్ధలా నిల్చున్న గౌరి చెయ్యి పట్టుకొని చాపమీద కూర్చోబెట్టింది. నేనూ, శ్రీనివాసూ పక్కనే ఉన్న కుర్చీల్లో కూర్చున్నాం. 'ఇదంతా ఏమిట్రా?' అన్నట్లుగా సీతాపతికేసి చూశాను. నా చూపులో అర్థాన్ని సీతాపతి యిట్టే గ్రహించాడు. బుర్ర వంచుకొని నేల కేసి చూస్తూ అన్నాడు. "నేనిటువంటి పని చెయ్యడం మీకెవరికీ యిష్టం లేదని తెలుసు. ఎందుకలా చేశానూ అన్నదానికి,

సమాధానం చాలా చిన్నది. గౌరి పెళ్ళయి అత్తింటికి వెళ్ళిపోయిన తర్వాత నా జీవితం అంతా శూన్యమనిపించింది. ఆత్మహత్య చేసుకోబోతున్న రత్నావతిని రక్షించడం, నా వంటరితనాన్ని పంచుకోవడానికి సిద్ధపడిన ఆమె మెళ్ళో నేను పసుపుకొమ్ము కట్టడం - అనుకోకుండా దైవికంగా జరిగిపోయాయి. రత్నావతి నా ఇల్లాలు. కానీ లోకం దృష్టిలో ఉంపుడుకత్తె. మీరు, నేను రత్నావతిని ఉంచుకొన్నానని భావిస్తే, నేను చెయ్యగలిగింది ఏమీ లేదు!"

"అంతా బాగానే ఉంది. కాని నీ వియ్యాలవారి పరువు ప్రతిష్టలూ, అన్నింటికీ మించి అత్తింటిలో గౌరి అలుసై పోతుందన్న సంగతి, నీ దృష్టిలో పెట్టుకొంటే బావుండేదనుకొంటాను!" నేను కొంచెం నిష్ఠూరంగానే అన్నాను.

నేనన్న మాటలకు సీతాపతి తల ఎత్తి చూశాడు. శ్రీనివాసుతో అన్నాడు. "విధవా వివాహం చేసిన ఘనత పేరుకే కాని, చాలా సంవత్సరాల తర్వాత, గౌరి పెళ్ళి విషయంలో అది ఎంత ప్రతిబంధకమైందో దేముడికే తెలుసు. చివరకు నువ్వు గౌరి అందాన్ని చూసి మోజుపడ్డావు. నీ వాళ్ళు ఆశించింది మరొహటి. ఇప్పుడు ఈ గొడవలో పడి, మీ చేతికందవలసింది మరొకరి పరమైపోతుందన్న భయం మీకుండడం సహజం. అయితే మీకా బెంగ అక్కర్లేదు. మీ ఊరికి దగ్గరగా ఉన్న ఇరవై ఎకరాల భూమిని గౌరి పేర రిజిష్టరు చేయించాను. ఇక నుంచీ ఆ వ్యవహారాలన్నీ మీరే చూసుకోండి. ఇదిగో ఈ ఎకరం తోటా, దీనికానుకొని ఉన్న నాలుగెకరాల భూమీ, నా అనంతరం రాధకు చెందుతాయి."

శ్రీనివాసు కళ్ళలో ఓ చిన్న మెరుపు నేను గమనించకపోలేదు. అయితే సీతాపతి మాటలకు, శ్రీనివాసు సిగ్గుపడి మాట్లాడలేకపోయాడు.

అంతవరకూ మౌనంగా కూర్చున్న గౌరి విజృంభించింది. "నువ్వు డబ్బుతో కొనిపెడ్తున్న గౌరవం నాకఖ్ఖర్లేదు! వంటరితనం భరించలేక ఇప్పుడీ పని చేశానంటున్నావ్. అలాగే మగ దిక్కు లేదని, ప్రతి ఆడదీ ఎవణ్ణో ఒకణ్ణి పట్టుకొంటే?"

"అవి వ్యక్తిగతమైన సమస్యలు. దాని వల్ల కలిగే పరిణామాలకి నిలదొక్కుకోగలిగితే, ఇంకొకళ్ళు జోక్యం కలుగజేసుకోవలసిన అవసరం లేదు" సీతాపతి నెమ్మదిగా అన్నాడు.

"మరి రాధత్తయ్య అటువంటి పనేదైనా చేస్తుందని భయపడేగా నువ్వు మళ్ళీ పెళ్ళి చేసింది! అమ్మ పోయిన తర్వాత నువ్వూ మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకొని ఉంటే, నాకీ రోజున ఇంత అవమానం జరిగేది కాదు!" ఈ మాటని గౌరి, సీతాపతిని నిరుత్తరుణ్ణి చేసింది. నాకేసి జాలిగా చూశాడు. ఆ చూపుల్లో ఓ రకమైన నిస్సహాయత. ఎందుచేతనో, సీతాపతి ఆడదాని పొందు కోరి ఈ పని చేశాడన్న నమ్మకం నాకు కుదరలేదు. గౌరితో అన్నాను, "చూడమ్మా, నువ్వు మీ నాన్నని అపార్థం చేసుకొంటున్నావ్. ఇంతకాలం మరో స్త్రీ మాట ఎత్తకుండా ఉన్నాడంటే, అది నీ జీవితం కోసం మీ నాన్న చేసిన త్యాగం. ఇప్పుడు నువ్వు హాయిగా నీ సంసారం చేసుకొంటున్నప్పుడు, మీ నాన్న ఈ పని చేసినందుకు నువ్వు విచారించనవసరం లేదు. ప్రాణాలు తీసుకోబోతున్న ఓ పతితని ఆ ప్రయత్నం నుంచి

విరమించుకొనేటట్లు చేయడం కోసం, మీ నాన్నలోని షివర్లీ ఈ పని చేయించిదనుకొంటాను. మీ నాన్న కళ్లలోకి ఒక్కసారి చూడు. ఈమె సహచర్యంలో అతనెంత శాంతి పొందుతున్నదీ తెలుస్తుంది. చివరి దశలో మీ నాన్నకి లభించిన ఈ ఆనందాన్ని దూరం చెయ్యకమ్మా"

రత్నావతి కళ్లలో నీళ్లు తిరుగుతున్నాయి. గౌరిని తనవైపు తిప్పుకొంటూ గాద్గదికంగా, "సుఖంగా పెళ్ళిళ్ళు చేసుకొని, పిల్లాజెల్లాతో హాయిగా సంసారాలు చేసుకొనే అదృష్టం నాలాంటి అభాగినులకు లేదు. జీవితం మీద రోత పుట్టి, ప్రాణాలు తీసుకొనే సమయంలో ఈయన అడ్డుకొన్నారు. చీకటిలో పోతున్న నాకు ఓ వెలుగు రేఖను చూపారు. వళ్ళమ్ముకొని సంపాదించిన వేలకొలదీ రూపాయల్ని అనాథాశ్రమానికి దానం చేయించి, నా చేత ఓ మంచి పని చేయించారు. జీవితాంతమూ పతితగానే ఉండవలసిన నాకు, చివరి దశలో ఓ గృహిణిగా స్థానం కలుగజేశారు. మీ నాన్న నాకు వాగ్దానం చేసింది, మెళ్ళో ఈ తాడు, నేను పోయిన తర్వాత నా కోసం ఓ రెండు కన్నీటి బిందువులు. ఒకరి ఆశ్రయంలో మరొకరం ఓ రకమైన శాంతితో బతుకుతున్నాం. నా గురించి కాకపోయినా, మీ నాన్న గురించైనా ఈ ఉంచుకొన్న అమ్మని క్షమించలేవూ?" రత్నావతి ఒక్కక్షణం ఆగింది. గౌరి కళ్లలో నీళ్లు నిండాయి. రత్నావతి కేసి చూస్తూ ఉండిపోయింది. రత్నావతి తన మెళ్లోని చంద్రహారాన్ని, చేతినున్న బంగారు గాజుల్ని, చెవినున్న రవ్వల దుద్దుల్నీ తీసి గౌరి ముందు ఉంచుతూ అంది - "మీ నాన్నగారు నాకు గృహిణిగా స్థానమిచ్చారు. తల్లిగా కూడా స్థానం సంపాదించాలనుకొంటున్నాను. అదొక్కటే నాకు మిగిలిపోయిన కోరిక. అది నీ చేతుల్లో ఉందమ్మా. ఈ నగలన్నీ నేను నాటకాలు వేసీ, నాట్యాలు చేసీ న్యాయంగా సంపాదించుకొన్న సొమ్ము. ఈ రోజున నా కూతురిలాగా ఇక్కడకు వచ్చావు. ఈ తల్లి యిస్తున్న కానుకలందుకొంటే, నా జీవితం ధన్యమై పోతుంది. అంతకు మించిన అదృష్టం నాకీ జన్మలో ఉండదు. నువ్వు నిరాకరిస్తే, నా అంత నిర్భాగ్యురాలీ లోకంలో లేదనుకొని, మీ అందరి జీవితాల నుంచీ శాశ్వతంగా, మీకెవరికీ కష్టం కలుగని విధంగా దూరంగా వెళ్ళిపోతాను....." రత్నావతి మరి మాట్లాడలేకపోయింది. గౌరి హృదయం కరిగిపోయిందని వేరే చెప్పనక్కర్లేదు. తండ్రికేసి చూసింది. ఆ కళ్లలో ఏదో అభ్యర్థన. నాకేసి చూసింది. ఉత్సాహంగా చిరునవ్వు నవ్వాను. మొగుడికేసి చూస్తూ ఉండిపోయింది. అతని కళ్లలో - సుమారు పదిహేను వేల రూపాయలు చేసే బంగారాన్ని గౌరి కాదంటుందేమోనన్న భయం, ఒక వేశ్య దగ్గర తన భార్య, కూతురు లాంఛనాలుగా నగలు పుచ్చుకొందని నలుగురూ హేళన చేస్తారేమోనన్న భయం - నాకు గోచరించాయి.

సీతాపతి ఎంత నాకు ఆప్తుడైనా, ఆ క్షణంలో వాళ్లందరికీ నేను పైవాడినే అన్న భావన నాలో కలిగింది. వెంటనే మౌనంగా అక్కణ్ణించి లేచి యింటి దారి పట్టాను.

మీరే కనక శ్రీనివాసు పరిస్థితిలో ఉంటే ఏం చేస్తారు? ఈ కథకి ముగింపు మీ చేతిలోనే ఉంది.

('యువ' మాసపత్రిక)